



Miljøprofessor: Vi skal gøre op med dysfunktionelle vandafgifter

Arvin, Erik

Publication date:
2017

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link back to DTU Orbit](#)

Citation (APA):

Arvin, E. (2017). Miljøprofessor: Vi skal gøre op med dysfunktionelle vandafgifter.
<https://www.altinget.dk/forsyning/artikel/miljoeprofessor-vi-skal-goere-op-med-dysfunktionelle-vandafgifter>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Miljøprofessor: Vi skal gøre op med dysfunktionelle vandafgifter

Af Erik Arvin

Professor emeritus, DTU Miljø



(Foto: Colourbox)

KRONIK: Der er for lidt vægt på almindelig økonomisk rationalitet i forhold til vand, og det har medført dysfunktionelle vandafgifter, som bør ændres ved at reformere spildevandsafgiften og indføre en klima- og miljøafgift, skriver Erik Arvin, professor emeritus, DTU Miljø.

Når det styrtregner, løber kloakker med spildevand og regnvand (fælleskloakker) over og forurener søer, vandløb og havet med næringsstoffer, fækale mikroorganismer, organiske kemikalier, herunder en masse forskellige typer medicin, og metaller. Og der er mange af den type overløb.

Alene i en middelstor kommune som Rudersdal er der over 100 kloakoverløb, som forurener naturperler som Furesøen og Sjælsø samt Øresundskysten og medvirker til, at hovedparten af Rudersdals vandområder har dårlig økologisk kvalitet.

Rudersdal Kommune har desuden cirka 100 regnvandsoverløb til vandmiljøet fra regnvandsseparerede boliger, gader, pladser med videre. Disse overløb forurener også, om end ikke så slemt som spildevandsoverløbene. Situationen er den samme i andre kommuner.

De regnvandsbetingede overløb fra kloakkerne har givet anledning til voldsomme oversvømmelser i mange byer i Danmark med store materielle tab til følge, og med klimaændringerne i mente må det forventes, at tilfælde med "monsterregn" bliver stadig mere talrige. Her er de tilbagevendende oversvømmelser af Lyngby-motorvejen ved Ryparken Station med "druknedede" biler i en blanding af spildevand og regnvand nærmest blevet ikoniske.

Finansieringen af regnindsats er det største problem

Mange politikere er i princippet ivrige efter at opnå et godt vandmiljø og undgå oversvømmelser, men en dysfunktionel finansiering af klima- og miljøindsatsen er i dag den største barriere.

Teknologien er ikke problemet. Vi har de redskaber, der skal til.

Barriererne mod tilstrækkelig finansiering består af flere elementer, der er vanskelige at overskue: en dysfunktionel betalingslov, fordelingspolitik, herunder skattepolitik, og en meget kompliceret og restriktiv ramme fra Forsyningssekretariatet for hvor mange penge vand- og spildevandsselskaberne må bruge til indsatsen.

Indfør en klima- og miljøafgift

Det dysfunktionelle består blandt andet i, at når folk i god tro - for at spare på grundvandsressourcen - sparer på forbruget af drikkevand, så reducerer de også deres bidrag til samfundets klima- og miljøindsats. De bliver uforvarende mindre solidariske over for fællesskabet!

At man kobler betalingen til bekæmpelse af vandforurening og oversvømmelser til folks forbrug af drikkevand er meningsløst. Ud fra en økonomisk betragtning burde man skaffe finansieringen fra det fænomen, der skaber problemerne, nemlig husenes, vejenes og pladsernes afledning af regn. Man skulle lægge afgift på den afledte mængde regn og ikke på vandforbruget som nu.

Men nu kommer alle skeptikernes praktiske bekymringer, for hvordan opgør man retfærdigt ejendommenes regnvandsmængder?

For at gøre det meget simpelt til en start kunne man opkræve en fast afgift per husstand. Derved bidrager alle husstande solidarisk til udgifterne til afledningen af regn fra deres lokale tagflader, deres private veje og parkeringspladser, og til vand- og spildevandsselskabets medfinansiering af kommunale klimaprojekter, pt. op til 75 procent. Se senere i dette indlæg.

For at kunne sikre en større retfærdighed omkring udgiftsfordelingen kunne man udbygge den faste afgift med en variabel afgift, som i højere grad tager hensyn til den enkelte husstands bidrag til regnvandsafledningen.

Omkostningerne til administration af en sådan ordning skal selvsagt overvejes, men det er teknisk muligt.

For at tilgodese de gode initiativer, der foregår mange steder til lokal nedsivning af regn (LAR) gennem faskiner med videre, kunne man medfinansiere sådanne projekter via den faste afgift.

I Rudersdal Kommune medfinansierer Rudersdal forsyning A/S for øjeblikket LAR projekter med 24.000 kroner. Sådanne medfinansieringer foregår også i mange andre kommuner.

Jeg vil kalde betalingen for regnvandshåndteringen for en klima- og miljøafgift, som skal betales sideordnet med den traditionelle vand- og spildevandsafgift, som alle husstande i dag betaler. En separat klima- og miljøafgift vil sikre, at alle bidrager til løsningerne, uanset deres drikkevandsforbrug!

Spildevandets finansiering er svær at gennemskue

Men også betalingsreglerne for spildevand er tussede. Der er flere ting galt, men det begynder at blive mere svært at gennemskue.

Spildevandsafgiften består af en variabel del, der afregnes efter drikkevandsforbruget, den såkaldte kubikmeterafgift, og en fast del som skulle

afspejle de faste omkostninger, der er uafhængige af vandforbruget. Denne faste del er reelt langt den største del af de samlede omkostninger. De store udgifter til lønninger er eksempelvis overvejende faste.

Det besynderlige er, at der ifølge betalingsloven for spildevand kun må opkræves et meget lille beløb per husstand, pt. 574 kroner/husstand/år (eksklusiv moms), hvilket er langt mindre end de reelle faste udgifter. Årsagen hertil har jeg ikke kunnet finde.

Resultatet er, at mange vandselskaber ikke opkræver beløbet af administrative grunde. Og hvis beløbet opkræves, skal det opkræves per spildevandsstik, og det er der ikke nødvendigvis styr på i kommunerne.

Resultatet er, at i mange tilfælde opkræves kun kubikmeterafgiften i modstrid med de økonomiske realiteter. Konsekvensen er, ligesom for klima- og miljøomkostningerne, at husstande med lavt vandforbrug delvis undslår sig fra at bidrage til fællesskabets udgifter til at vedligeholde og udbygge kloakinfrastrukturen.

Det er typisk børnefamilier, med relativt højt vandforbrug, der betaler mest til fællesskabet, hvorimod mennesker med et lavt vandforbrug, for eksempel mange ældre, betaler relativt lidt til fællesudgifterne.

Her støder vi så på et politisk hovedbrud, nemlig fordelingspolitikken, der blandt andet gemmer sig i den faste spildevandsafgift. Den betales per spildevandsstik.

En etageejendom med mange husstande kan have ét spildevandsstik, ligesom det gælder for et parcelhus, så reglen om betaling per spildevandsstik gør det relativt meget billigere for lejere end for ejere. Og det udfordrer partipolitikken!

Hvis man vil beskytte ældre husejere med et lille vandforbrug og dermed en lille vandregning, så er en fast afgift uacceptabel.

Der ville efter min mening være meget mere økonomisk ræson i, at den faste spildevandsafgift blev afregnet efter husstande i stedet for per spildevandsstik - jævnfør den ovennævnte forskel mellem etageejendomme og parcelhuses betaling.

Spildevandsselskaberne medfinansierer

Spildevandsselskaberne kan medfinansiere op til 75 procent af kommunernes

klima- og miljøudgifter, i fagsproget kaldet klimatilpasningsudgifter, eller forkortet klimaudgifter.

Det vil sige, at kommunerne skal betale mindst 25 procent af klimaudgifterne. Det kan dreje sig om anlæg af vådområder, kunstige søer og kanaler til regnvandsopsamling, dæmninger til forhindring af oversvømmelser ved kraftig regn - med videre.

Finansieringen sker via den almindelige skatteopkrævning, hvilket ikke er populært. Så er det meget smartere for nogle politikere at finansiere via spildevandsafgifterne, fordi det opdager befolkningen ikke.

Man ved fra undersøgelser, at borgerne stort set intet aner om størrelsen af vand- og spildevandsafgifterne, ej heller hvilket selskab, der håndterer vandet.

Ved at skubbe kommunernes klimaudgifter over til spildevandselskaberne bliver konsekvensen – med de nuværende regler – at udgifterne i det væsentlige betales efter folks drikkevandsforbrug (kubikmeterafgiften), hvilket som tidligere nævnt er meningsløst.

Finansiering af kommunernes klimaudgifter via kommuneskatten betyder, at de største skatteydere betaler relativt mest. Så heri ligger der fordelingspolitik.

Hvis man mener, at de bredeste skuldre skal bære de største byrder, så er finansiering via kommuneskatten mere retfærdig end via spildevandselskabernes kubikmeterafgift, hvor det er børnefamilierne med relativt stort vandforbrug, der betaler de største byrder.

I denne henseende kan man blive overrasket over de politiske udmeldinger, som blev offentliggjort i Frederiksbog Amtsavis 21. oktober 2017. Her taler Pia Olsen Dyhr (SF) og Nicolai Wammen (S) for, at 100 procent af kommunernes klimaudgifter skal betales af spildevandselskaberne, fordi så bliver der flere penge til ældrepleje, børneinstitutioner med videre.

Dette er forsyningsminister Lars Christian Lilleholdt (V) uenig i, han ønsker kommunernes bidrag (25 procent) fastholdt for ikke at få for store stigninger i vandafgifterne.

Folk kan jo så gøre op med deres egne politiske holdninger til fordelingspolitikken. Hvem de er enige med og hvem har den mest sociale holdning

Finansiering af drikkevandet

Hvad drikkevandsafgiften angår, kan man i modsætning til spildevandet selv afgøre vægtningen mellem en variabel afgift styret af drikkevandsforbruget, kubikmeterafgiften, og en fast afgift til de generelle forbrugs-uafhængige udgifter.

Atter her er de faste omkostninger langt de største. På trods af dette ligger langt den største del af indtægterne til drikkevandsproduktionen i praksis på kubikmeterafgiften.

Det skyldes i høj grad ønsket om begrænsning af vandforbruget for at beskytte grundvandressourcerne. Dette er også vigtigt, men hensynet til den reelle økonomi spiller mærkværdigvis i praksis en meget ringe rolle.

Jeg mener, at en god balance ville kunne opnås for både vand- og spildevandsafgifterne, hvis vægtningen mellem den variable og faste indtægt var 50-50 procent. Men det er ikke muligt i dag på grund af det lave loft for den faste spildevandsafgift. Så den regel bør afskaffes.

Vandselskaber er underlagt Forsyningssekretariatets jerngreb

Mærkværdighederne med finansieringen af vandsektoren forstærkes af, at vandselskaberne er underlagt en meget kompliceret og striks indtægtsramme – for ikke at sige et jerngreb - af Forsyningssekretariatet i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Det er i princippet fornuftigt, at vandsektorens økonomi, ligesom energisektorens, i nogen grad er centralt styret, fordi vandselskaberne er monopoler.

Monopoler har i historiens lys altid misbrugt deres magt, hvis de kunne slippe afsted med det. Men styringen er ekstremt detaljeret og arbejdskrævende for vandselskaberne, og der er i praksis snævre rammer for, hvor meget der kan opkræves i vand- og spildevandsafgift.

Så selv om politikerne gerne ville forstærke indsatsen mod vandforurening og oversvømmelser, således som jeg oplever det i Rudersdal Kommune, så er det ofte i praksis ikke muligt, fordi Forsyningssekretariatet er meget striks med forhøjelse af vandafgifterne.

Der er behov for opgør med vandfinansiering

Sammenfattende er der efter min mening behov for et markant opgør med finansieringen af vandsektorens udgifter gennem tre indsatser.

Der foreslås et tredje ben i finansieringen, nemlig en klima- og miljøafgift, som opkræves parallelt med de nuværende vand- og spildevandsafgifter. Det vil sikre en meget mere transparent og solidarisk finansiering.

Der foreslås endvidere en reform af spildevandsafgiftsloven, så der opnås en rimelig balance mellem de variable og faste indtægter, for eksempel 50-50 procent.

Herved er der både et incitament til at spare på vandet, og der bliver mere økonomisk ræson i tingene. Det kræver afskaffelse af loftet over den faste spildevandsafgift. Og for at ligestille ejere og lejere, bør den faste spildevandsafgift opkræves per husstand og ikke per spildevandsstik.

Endelig foreslås en forenkling og åbning af det nuværende jerngreb, som Forsyningssekretariatet lægger over vandselskabernes finansieringsmuligheder.

De nuværende utilstrækkelige finansieringsrammer vil fastholde dårlig økologisk tilstand i vore vandområder i måske 50-100 år - og forårsage kostbare oversvømmelser.

Fastsættelse af vandafgifter indeholder væsentlige elementer af økonomisk rationalitet, fordelingspolitik, politiske incitament med videre.

Efter min mening er der i dag alt for lidt vægt på almindelig økonomisk rationalitet, hvilket har medført det, som jeg kalder "dysfunktionelle vandafgifter".